

„Soča“ izhaja vsako saboto in velja s pošto prejetana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto . . . . . f. 4.—
Pol leta . . . . . „ 2.—
Četrť leta . . . . . „ 1.10

Za nečrtaabnike:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrť leta . . . . . „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldev v Gorici pri Paternoliju in Sobarju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60.“

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadno tristočno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsaki pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovojno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Contrada della croce 233; poleg preture, kjer se ne haja tudi upravnistva. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovojno frankujejo. — Delcem in drugim nepremožnin se naročnina zniža, ako se oglase pri ucedništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

N. 120 P.

In Nome di Sua Maestà l'Imperatore.

L' i. r. Tribunale Circolare di Gorizia deliberando sulla domanda dell' i. r. Procura di Stato per avviamento della procedura contemplata dall' art. 5.0 della Legge 15 Ottobre 1868 N. 142 relativamente all' art. di data Praga 28 Dicembre pubblicato nella puntata prima del periodico „Soča“ del 6 Gennaio 1872 e precisamente nella seconda colonna della 3.a pagina.

ha giudicato:

Contenere il tenore dell' art. dd. a 28 Dicembre inserito nella 3. pagina colonna 2.a, della prima puntata del periodico „Soča“ pubblicato addì 6 Gennaio 1872 gli estremi del delitto di sedizione previsto dal §. 300 C. P.

Doversi perciò confermare il praticato sequestro della suindicata puntata del periodico „Soča.“

Essere per conseguenza vietata l'ulteriore diffusione dello stampato suddetto negli I. R. Stati e saranno da distruggersi gli esemplari appresi e che venissero ulteriormente sequestrati, dopocchè il presente sarà passato in giudicato.

Locchè s' intimi al Sigr. Vittorio Dolenc editore e redattore responsabile del periodico Soča, Gorizia li 11. Gennaio 1872.

Il Presidente

Dr. Vitali

Dall' i. r. Tribunale Circolare

Supplemento

Našim čitateljem!

Vsled konfiskacij niso dobili vsi naši naročniki 1. in 2. štev. našega tednika. Da jih za to nekoliko odškodujemo, jim pošljemo s tem listom pol pole priloge.

Tednik „Soča“ bode od zdaj naprej vedno izhajal vsako saboto, če se mu zopet kaka nesreča ne pripeti.

Prosimo naše politične prijatelje na Primorskem in sploh na Slovenskem, da nas na vso moč podpirajo in nam priteko na pomoč z obilimi naročili in raznovrstnimi dopisi. Cena Soče je naznanjena na čelu lista.

Današnji list smo poslali nekterim gg. nena ročnikom na ogled. Ako jih nij volja Soče prejemati, naj jo blagovolijo retour poslati.

Uredništvo.

V državnem zboru je naša rešitev!

Dogodki poslednjih let i vedno se močneje vzbujajoča narodna zavest, koja je vsled gibanja našega stoletja, vsa druga vprašanja zavrnila kolikor toliko nazaj, dala je prvi povod, da so se narodi ne le samo v Evropi, ampak tudi v Ameriki začeli pečati z umovanjem, kako bi bilo najuspešneje delati, da bi se dosegle vsacemu narodu pravice i svoboda. Uže leta 1792. za časa glasovite francoske ustaje se je proglasila svoboda vsakršne individualnosti za glavni smoter celega gibanja. Ako se pa enkrat en čien čuti svobodnoga, težko mu bo delo, če bodo vsi drugi deli telesa okovani, zato je prošla omenjena svoboda individualnosti na splošno svobodo vseh posameznih narodov, kteri se pač sami po sebi za individualnost v širšem pomenu besede misliti morejo.

Iz proglašenja narodne svobode, koja se je konečno v pomenljivem 1848. letu prvič oznanila, pa je nastalo naravno vprašanje, kako bi bilo to svobodo proti ponavljajočim se napadom braniti, kajti svoboda enkrat proglašena še nij bila utrjena, ampak iz zgodovine se je moglo popolno določnostjo sklepati da se bodo še razni napadi na njo delali, kakor se to vsaki epoho nenadno prevladajoči ideji godi.

Kajti ako je bil Kopérnik zaničevan i preganjan zavoljo znajdbe svojega slovečega sistema, kakor je reformacija uzročila takove grozne vojske, kakor je prvi odblesek svobode vsi Evropi še skoro stroži despotizem prinesel, tako tudi proglašenje svobode nij moglo brez zaprek za politično dogmo sprejeto biti.

Ker se je todaj napadanje splošne svobode od različnih strani začelo, bilo je prav naravno, da je vsak narod jiskal sredstev, s kterimi bi se mogel proti takovim napadom utrditi. Kakor so pa razmere na naši zemlji skoro povsod drugačne, tako je moral biti tu-

di način tega utrjenja v različnih dozelah ravno nasproten.

Nekje se je moral boj z napadniki vodno aktivno bojevati, posebno v takovih krajih, kjer je bil naspronik toliko pošten, da nij le razpolagal po svoji trmi vsled večje moči z nepostavnimi sredstvi; ako je pa nasprotnik bil proti svojemu tekmocu brezobziren tlačitelj i nij na njegove razloge nikakoršno pezo pokladal, da todaj eni stranki aktivno koristiti nij na nikakoršen način bilo mogoče, todaj se je morala ta druga stranka, na ktero se nij ozir jemalo, poprijeti pasivnega odpora. Utegnil bi kdo ugovarjati, da se takova brezobzirnost ne more niti misliti, kajti ako ste dve stranki ena proti drugi, todaj tudi morate druga drugo zaslišati, pa faktum je, da so se nasprotniki kakove dobo stvarče ideje vedno le držali svoje moči i svojih nagonov, kteri so bili navadno z največim fanatizmom zvezani. V dokaz tega navajam cerkveno inkvizicije na Španjskem (deloma tudi po drugih krajih) i brezobirno postopanje proti privržencem reformacije v 16. i 17. stoletji.

Ravno tak fanatizem je bil napadel tudi francoske republikance pretečenega stoletja i kar je nam še bliže, komunisto preteklega leta, tu pa le za to, ker so vedeli, da tu gro za nekovo novost pa nijso razumeli za kakošno; i ker je bilo pri tem kakor pri vsacem tacem fanatičnem gibanju nada za nadvlado nad družimi.

Tu pa pridemo na polje kterega preiskati je naša naloga.

Tudi Avstrijo je bil predramil glas vzbujajoče se svobode 1848. leta i narodi so v njej začeli svobodnoje dihati ali prav za prav iz sužnjevo so postali gospodje, kajti ako premislimo, koliko so pretekla stoletja trpeti morali, kako je bilo vsakršno količkaj svobodno gibanje pri posameznikih postavljeno pod pazno strašljivost beričev i drugačnih vladnih kreatur, spozuali bomo takoj, da jim je 1848. leto dalo,

LISTEK.

Slovstvo.

1. Zorn. List za zabavo, znanost in umetnost. Lastnik D. Trstenjak. Odgovorni urednik Fr. Rapoc. Natisnila narodna tiskarnica Fr. Skaze i dr. v Mariboru. Str. 16, 4.º

Kdo bi srčno vesel ne pozdravil znanstvenega i leposlovnega slovenskega lista ob času, ko se vse, mlado in staro, priprost kmet in naobražen gospod peča s politikom in samo politiko. Kteri domoljub bi ne želel najboljšega uspeha listu, ki si je znanost in umetnost izbral za svoje geslo zdaj, ko politikovaje zrel mož zanemarja reste studije in nezrel mladenič svojo šolsko knjigo; zdaj, ko boga, grom in peklo na pomoč kličemo, da spravimo tega ali onega v ta ali oni zbor, zraven se pa ne brigamo kar nič za to, kdo je odborik, kdo voditelj našemu prvemu literarnemu zavodu; zdaj, ko vsega zboljšanja, vse pomoči, vsega rešenja za naš narod pričakujemo samo od politike, zborov, taborov, a znanstvo le po vrhu obdelujemo in umetnost sko-

ro popolnoma zanemarjamo! Res, najboljša mera za vso našo naobraženost so naši časopisi; med vsemi širnajšimi listi preteklo leto niti enega nijmo imeli, ki bi bil resno skrbel za umetnost! Politika je bila naša mati, znanost sestra in umetnost, ki bi nam morala biti vsaj iskrena ljubica, smo od sebe odganjali kakor hčer desetnico.

Nespametno bi bilo trditi, da nam politikovanja v sedanjem času in posebno nam Slovencem nij potreba, kajti prav dobro mi je znano, da, kjer je politično življenje nezdravo i gnjilo, tam navadno tudi znanstvo in umetnost nij v posebni časti. Nego nespametno je, če politiko enostransko gojimo ter mislimo da smo s politikovanjem, zborovanjem, taborovanjem itd. spolnili uže vso svojo dolžnost. Nij zadosti samo narod vzbujevati, navduševati in njegovih političnih pravic čuvati, nego skrbeti nam je tudi za njegov poduk in ne samo za poduk priprostega kmeta nego tudi za naobraženje tistih narodovih krogov, kterih politikovanje ne zanima, temveč dolgočasi, od pravega dela odbija ali celo kviri. Gojimo torej politiko, a tudi znanstvu odločimo častno mesto in umetnost celo posadimo na prestol! Nikar v vsakdanjem političnem boji um enostransko bistreč srca ne puščajmo brez zdrave dušne hrane; nikar s politič-

nimi listi in deloma tudi strokovnimi knjigami za zrelo moštvo skrbeč ženstva od narodnega dela ne odganjamo in mladine ne kvarimo!

G. Trstenjak je se svojo „Zoro“ zadostil prav notranji srčni potrebi vseh Slovencev, ki so med splošnim politikovanjem, kruhoborstvom in filisterstvom ohranili še kaj čuta za to, kar je vselej in povsod imelo za človeško srce veliko, da ne rečem največo, blažečo in izobrazujočo moč — za poezijo in za umetnost sploh.

Nij pričujočih vrstic namera obširne kritike pisati o zgore imenovanem časopisu, kajti to bi bilo zdaj, ko imamo stoprv eno številko v rokah še prezgodaj; počakati hočemo, da se nam nabere več tvarine zanjo. Nego pozorne hočemo storiti s tem vse omikane primorske Slovence in je resno opomeniti, da g. Trstenjaku z obilimi naročili priteko na pomoč.

Uže prvi list nas je razveselil in skoro popolnoma zadelvoljil. Da je g. izdavatelj „Zori“ večo obliko odločil, nego je bila do sedaj pri slovenskih beletrističnih listih v navadi, je dobro pogodil, kajti list se človeku predstavlja, kakor bi mu hotel reči: „Kaj ne, da me je nekaj!“ Skrbelo se je tudi, da je uže prva številka z mnogovrstnimi spisi napolnjena prišla na svitlo, kajti v razdelkih: za zabavo, znanost, slovstvo in umetnost

akoravno ne popolno, pa za tisto dobo še precej dobro svobodo. Veselili so se narodi, delali priprave, da bi se iznebili vladnega oskrbnitva, pa premale so si bili svesti svoje moči i tako je njihova bodočnost bila dvomljiva, kajti živela je med njimi privilegovana kasta, koja je do sedaj imajoč popolno moč v svojih rokah, zaničevala vse, kar jej količkaj nij bilo po godu i se jej nij klanjalo.

Ta kasta je takoj previdela, da se solnce njenega gospodovanja nagiba k zapadu, i vsled svojega naravnega nagiba po nadvladi (prav za prav le secunda natura) začela je skrbeti, kako bi bilo to solnce mogoče nekoliko časa na obnebbi še pridržati. Pa tu nij šlo za osobne zadeve, ampak za zadeve celih narodov tedaj je bilo tudi potreba en narod z ono vladeželjno svojatjo identificirati i ker je bil nemški živelj (ne narod) od nekđaj privilegovan v Avstriji, tedaj se je naloga brezobzirnega postopanja i lažnjive branitve svobodo proti drugim dala nemškemu narodu, koji je bil pa ves v pesteh one omenjene vladeželjne svojati. Na ta način smo se drugi nenemški narodi naenkrat zapazili v boj proti nemškemu postavljeni, i tu začinja pravi boj za svobodo, kajti narodje so začeli uže spoznavati, kaj ima v sebi ona pomenljiva beseda.

Začela se je sedaj opozicija proti Nemcem kakor bomo sedaj ono svojat imenovali, i sicer od začetka aktivna tako namreč, da so se vsi avstrijski narodi skupno posvetovali o blagosti države i v blagosti njenih udov, pa ker so moč imeli v rokah Nemci, koji so tudi edini bili k vladi nad družimi narodi poklicani, tedaj nijso hoteli nobene tožbe o kračnji pravice ali svobode družih slišati i so nasproti njim samo tisto delali, kar se je njim ugodno zdelo.

Tedaj so neuspešnost tacega borenja prvi spoznali Magjari i začeli pasivni odpor, to je utrdili so se v svojem posebnem taboru i mirno ogledovali svoje sovražnike, kterim pa vendar tisto malo konstitucionalizma, koji se je od 1848. leta obdržal, nij dopuščalo, da bi z gmotno silo jih napadli i potem z njimi kot s premaganimi rabili. Manjkalo je po tem takem enega kolesa v državnem vozu i ker je s tremi voziti velika nerodnost, tedaj so Nemci morali nehote Magjare zopet pridobiti, kar se je tudi zgodilo z vpeljanjem dualizma leta 1867, vsled kterega so bili Magjari pripoznani za enake Nemcem.

Tu pa je nenadoma strela udarila v tako imenovane Nemce, kajti nemški narod sam se jim je začel odrekati, da jim nij bilo drugače mogoče kot svojo pravo barvo pokazati i pokrstiti se v ustavoverce, i tu se je jasno pokazalo, da to nij bil nemški narod, koji se je bojeval proti drugim, ampak ena klika, koja si ga je le za ščit izbrala. Tako je stala opozicija narodov proti kliki ustavovercev, koja jo je vsled svojega brezobzirnega policijskega

postopanja naposled vendar pred dvema letoma pripravila tako daleč, da je prišla do spoznanja, ka proti takovi moči edino le pasivnost pomagati zamore, ktero so Čehi uže prej za svoj program sprejeli.

Pri nas je imela ta ideja takoj od svojega poroda veliko prijateljev i iskrenega zagovornika v „Slovenskem Narodu“ i letos so jo tudi ljudski zagovorniki sprejeli v svoj program i ostali iz državnega zbora, med tem ko so se vsi federalisti razun Čehov dali videzu premotiti i na Dunaj šli. Veseliti se je moral vsak pravi domoljub, da so naposled vendar naši poslanci spoznali pravo pot, po kteri bi bilo narod mogoče pripeljati v boljše prihodnjost, posebno pa veseliti za to, ker se je moglo za gotovo vedeti, da tudi drugi federalisti ne bodo dolgo na Dunaji ostali; pa človek si misli — naši poslanci pa ne.

Vsak verni Mohamedan mora enkrat v življenju v Mekko i vsak slovenski poslanec enkrat v letu na Dunaj.

Ne vemo sicer kakošen vtis bo naredil njihov prihod na ustavoverno kliko, koja se vsak dan bolje bliža svoji smrti, a to vemo da jej bo zavolje tega greben zrastel, češ, da so nas, akoravno poslednje, vendar se svojo moralnično prednostjo primorali priti k posvetovanju, ktero za nas nič dobrega obrodilo ne bodo. Prepričani smo pa, da naši poslanci zopet kmalu pridejo s potepenim nosom nazaj, ter da bodo potem zopet za eno skušnjo, kar se tiče pogajanja z ustavoversko kliko, kedar vlado ima v rokah, bogatejši, ter da bodo potem vsaj doma ostali i malo bolje pazili na solidarnost s Čehi.

Ene okolnosti pa ne moremo zamolčati. Slišali smo namreč, da je obče spoštovan domoljub, kterega smo dosedaj imeli za najduhovitejšega i najiskronejšega privrženca pasivne opozicije, sedaj delal z vsemi močmi v to, da bi se naši poslanci na Dunaj podali. Ako je to res, ne vemo kaj si imamo misliti, pa vsaj ne, da zavolje tega, ker:

„Lehkó bi s temi i kar bo dobil
Še zraven ženico, otroke redil?“

Ljudska banka za Goriško.

II.

V poprejšnjem sestavku te vrste v št. 17. 1. 1. smo poudarjali potrebo in korist ljudske banke za našo kronovino in obljubili smo, da v eni prihodnjih številkih pokazemo našim čitateljem tudi načrt take banke, kakor si jo mi mislimo, da bi bila najprimernejša okolščinam na Goriškem. Da se pomaga kmetu, obrtniku, trgovcu, delalcu in sploh vsem stanovom, je najprimenejši tak zavod, kateri daja priložnost vsacemu, posebno pa ubozemu, da si po malih tedenskih vlogah v nekterih letih prihrani mal

tako tudi naravnost povemo, kar se nam zdi, da bi se v njej lahko na bolje premenilo. Pred vsim prosimo g. urednika, da v bodočih listih ostreje gleda na čistoto jezika. Od kterega časopisa pač bomo zahtevali čiste, doslednje, pravilne pisave, ako ne od leposlovnega! Od političnih časopisov, ki se pišo zadnje ure pred tiskom in pri kterih hodi rokopis večidel še moker v tiskarnico, človek se more vselej tirjati popolnoma čiste besede; drugače je to pri leposlovnem listu, pri kterem nobena oštrina nij preostra, nobena paznost prevelika.

Noben list, ako piše nepravilno, ne more toliko škodovati, in noben tako neizmerno koristiti, ako piše lep in čist jezik kakor leposlovni, kajti nikdar se ne sme pozabiti, komu posebno v roke hodi — ženstvu, mladini in deloma tudi takim, ki se našega jezika učé. Tomšič, umrli urednik „Slov. Naroda“ mi je enkrat rekel: „Ako v svojem listu trikrat novo besedo pišem, jo čez 1 teden najdem uže v desetih pismih“. Te besede naj bi si zapomnil vsak urednik! Iz vsega srca torej želimo, da bi v prihodnjih številkih našega leposlovnega lista več ne čitali spak, kakoršne so: Ziga-ta, Zigata, Zigu; snidel (!), obhajoč (!), stolčeka, k popoldnejši slavnosti, toraj, Föb poleg Phaetonček; v tih črkah, vsih poleg vseh, Hrvat-

kapital, kateri mu postane zaslonka v stiskah ali pa pomoč v taci primernih, ko bi si hotel do boljšega stanu pomagati. Ko bodo udje tacega zavoda spoznali, kako dobro jo, če se o pravem času kaj prihrani, da se v okom pride duh in truplo tlačujoči revščini, blagoslovili bodo trenutek, ko so k tacemu društvu pristopili. Ta zavod jih bode spodbujal k varčnosti in k dobremu gospodarstvu, k treznosti in pridnosti; koristil bode tedaj ob enem materialno, moralnično in vsled tega tudi duševno.

Mi nočemo nasvetovati kake navadne banke na delnice (akcije); take banke nijmajo blazega namena, vsem stanovom pomagati; manjka jim večidel vsaka moralna podlaga. Komu nij znan tako imenovani „Actien-Schwindel“, po katerem si osnivalci in nekteri delničarji žepe polnijo, upanja potrebni pa nobene koristi ne uživajo in včasih denar po nič boljših pogojih ne dobivajo, kakor pri oderuhih.

Mi hočemo osnovati hranilnico in posojilnico ob enem po principu združenja in lastne pomoči in hočemo vrata zapreti vsaki nepošteni špekulaciji.

Z eno besedo, naša banka hoče vsem stanovom, posebno pa manj premožnim, ali od vsakdanjega truda živečim prava istinita pomočnica biti.

Da to v resnici postane, mora biti dobro osnovana. Mi smo se trudili na več strani, da bi pravo zadeli; prepričali pa smo se, da je sledeča osnova najboljša:

1. Vsak pošten državljan zamore biti ud te banke; 2. Vsak ud plačuje na teden le 25 soldov za en delež; vsak ud pa zamore tudi več deležev imeti; če jih ima na pr. 10, plačuje fl. 2.50 na teden. 3. Vsak ud dobi za vsak delež ene bukvice, v te bukvice se zapisujejo odrajtana tedenska plačila; te bukvice imajo denarno veljavo, ker se lahko zastavijo in tudi prodajo; enake so tedaj akcijam ali delnicam, ker tudi dajajo pravico do društva-nih dobičkov. 4. Vsak ud mora vsaj 10, oziroma 20 let pri društvu ostati in tednino ves čas redno plačevati, če pa po nemarnosti s plačilom zaostaja, zgubi vse pravice in tudi plačani denar.

Med tem 10., oziroma 20. letom ne potegne noben ud ne interesov, ne dobičkov, ampak interesi in dobički se prištevajo zmerom kapitalu; še le čez 20 let se napravi končen račun in se izplača kapital naraščen po obrestih in družih dobičkih.

Če pa kdo želi izstopiti iz društva uže po 10. letih, ima pravico tirjati ne le do tistikrat plačani znesek, ampak tudi vse dobičke, ki spadajo na njegov delež. 5. Takim udom, ki ali po nezgodi nezmožni postanejo, ali se preselijo v druge kraje, se vrne plačan denar z obrestimi tudi med časom. Tudi imajo dedje umrlih udov enake pravice do povračila plačnega zneska z obrestimi.

nam je prinesla: pesmi, povest, zgodovinske, potpisne, kulturohistorične spise in nekaj malih raznih stvari. Pisateljska imena, koja nabajamo v „Zori“ so blagoslavna in Slovencem večidel dobro znana. Povest „V vojni krajini“ je pisana posebno srečnim Jurčičevim peresom; g. Parapat, Slovencem znan uže iz Janežičevega „Glasnika“ in iz matičnih letopisov nam v „Zori“ podaja ljub potopis in jako zanimivo historično črtico: „Ziga Herberstein v Moskvi;“ obraz g. I.O. (grinca) „Na sveti večer“ je krasen, vendar se nam zdi, da so bile njegove stvari v „Zvonu“ pisane lepšim, ne tako zamotanim i zavitim jezikom; g. Koder, čigar pesmi so se uže v „Spomladanskem cvetju“ po precej dovršeni obliki odlikovale, prepeva „Boga;“ prof. Pletršnika spis: „Odgoja pri starih Grkih“ je vreden največe pohvale, glede jezika kakor tudi gledé zadržaja; g. Trstenjak, ki je listu preskrbel nekaj zanimive drobnjave, je Slovencem vedno ljub in drag prijatelj, pa naj se kot Vicko Dragan pokrije širokokrajnim vrbovskim klobukom in naj svojemu starokopitnemu stricu Breku popisuje slovensko zemljo, ali naj ogrne chiton starega grškega zabavljača Epicharma ali naj pod kake šš. skrit prepeva gorečo ljubezen „slovenskega Leandra.“

Kakor pak smo „Zoro“ pošteno pohvalili,

skih poleg kmečkih in celo poličkih; našej poleg ji i. t. d.

Tudi naj se „Zora“ ogiba taci hib, kakoršne si je dala s tem, da je natisnila: „Najviši vrh naše zemlje.“ Da se more pri nas kaj tacega pisati i tiskati! Ko bi nam g. pisatelj v prihodnji številki povedal, kje in kedaj je v šolo hodil in iz kterih knjig se je geografije učil, bi nas vse to gotovo bolje zanimalo nego njegov spis, ki bi lahko škodeželjnemu nasprotniku dal najlepši povod črniti naše znanstvo in očitati narodu, kar je zakrivil eden. Ne vemo dalje, zakaj so pesmi od povesti ločene i pod posebno rubriko tiskane: saj je vendar oboje poezija, umetnost! In ako kteri stvari, potem gre gotovo pesmim prvo mesto v listu.

Ako še omenimo, da, ker se leposlovni listi konec leta navadno dajo v knjige vezati, je morda g. Trstenjak bolje storil, da je bil „Zori“ odložil malo čistejši tisek in nekaj lepši, vsaj tako lep papir, kakoršnega ima „Vicnac,“ če uže nij hotel elegantnega „Zvona“ posnemati: povedali smo vse, kar nam je danes na srcu.

Naj nam „Zora“ mnogo let razsvitlja pot do prave omike in naj bode Slovencem pravo glasilo vsega slovatvenega življenja i gibanja!

V Gorici 10. jan. 1872.

6. Društvo posojeva denar, kar ga dobi, le svojim udom, pa ne brez obresti. Odbor določuje, kake obresti morajo družabniki plačevati. Vsak ud, ki išče posojila pri banki, dobi k večjemu toliko denara na posodo, kolikor znašajo njegova tedenska plačila v 10. letih. Če pa zastavi kako obligacijo, ali drugo vrednost, ali pa če zanj dobri stojé drugi soudje, dobi tudi večé poroštvo primerne zneske na posodo.

7. Taka posojila se lahko vračajo po malem v obrokih, kakor je dolžniku bolj primerno.

8. Društvena opravila vodi odbor in sicer brezplačno, ker je odborništvo le častna služba, zatorej pa se volijo v odbor sami veljavni, pošteni ljudje, od katerih se sme pričakovati, da bodo častno službo iz golega ljudo-in rodoljubja vestno izvrševali. Ta odbor tirja in pobira tednino in sklepa o posojilih in drugačnih koristnih nalogih društvenega premoženja. 9. Odbor bi moral biti tako le sestavljen: Vseh odbornikov bi moralo biti čez 20, da bi se v društvenem poslovanju lahko vrstili, to je vsak mesec 2 druga odbornika. Polovica teh odbornikov bi morala stanovati v Gorici in bližnji okolici, polovica pa po okrajih in sicer tako, da bi imel vsak okraj svojega poverjenika, kateri bi tirjal tednino v svojem okraju in jih pošiljal denarnici v Gorici ter naznanjal predsedništvu tiste ude, kateri prosijo kako posojilo.

Da ne bi imeli zunanji poverjeniki preveč opravila, bi se tudi lahko naredilo, da zunanji udje plačujejo vsak mesec samo enkrat, to je 1. ali zadnjega za vse 4 tedne po 1 gold. Povernikom ali odbornikom pa bi se morali povrniti vsi stroški, katere jim uzrokujejo društveni opravki.

To bi bil kratek in površen načrt banke, katero mi nasvetujemo.

Iz tega je razvidljivo, da skoncá ta zavod pomore samo malim kmetom, obrtnikom, delalcem in malim trgovcem; večim posestnikom in večim trgovcem bi znal tak zavod še le s časom koristen postati. Zarad tega bi se morala v pravila sprejeti določba, da kapitalisti lahko tudi večé kapitale nalagajo pri banki, na tak način bi postala banka posrednica med kapitalom in upanja potrebnimi.

Banka bi morala trgovcem dajati denar proti dobrim in sigurnim menjicam; velikim posestnikom pa proti hipotekarni gotovosti. Zadnje je zdaj še težko, ker nimamo še dobro urejenih zemljišnih knjig, katere so podlaga hipotekarnemu kreditu. A v nekterih letih z božjo pomočjo vže tudi do tega pridemo in potrebno bode potem, da naši banki hipotekarni oddelek pridružimo.

O takem oddelku nočemo še danes govoriti; tak oddelek hočemo popisati, kadar bomo pisali o zemljišnih knjigah.

Pa tudi ljudska banka sama nase bi bo sčasoma imela toliko denara, da bo zadovoljila vsem kreditnim potrebam v naši kronovini. Če se oglasi na priliko v celi kronovini samo 1000 deležnikov in če vsak vzame le en delež, to je, plačuje na teden le 25 soldov, tako se pomnoži društveni kapital v 10 letih na blizo 190,000 gold. Društvenik, ki plača v istini v 10. letih samo 120 gold kapitala, dobi po preteklih 10. letih f. 190, med tem časom pa mu je bilo pomagano, kadarkoli je prišel v denarne stiske, to tudi nekaj velja. Koliko blagra bode širila ljudska banka po Goriškem, kadar bo enkrat imela stotisoče na zaspolanje, kako uspešno bode potem napredovalo obrtništvo, trgovstvo, kadar bode enkrat imelo tako trdno podlago in ne bo več odvisno od oderuhov ali tujih akcijonarkih zavodov. Ves denar bode potem doma ostal in oplodoval naša domača tla, ne pa zasebnikom in tujcem do tega pomagal, da postanejo gospodarji v naših lastnih hišah.

In vidite, dragi čitatelji, dragi rojaki! vsakdo je svoje sreče kovač; tudi mi si lahko pomagamo z malenkostjo, in da si pomagamo, je zadnji čas, to vsakdo vidi, kdor nij zaspan. Na noge tedaj! Uže se nekateri trudijo, da vse to uresničijo, kar smo tukaj svetovali; podpirajte

jih pri tako blagem početju; to je vaša korist, vaša dolžnost!

Mi smo danes samo površno narisali ljudsko banko; s tem pa še nijsmo končali; ampak prinesli bodemo v prihodnjih številkah natančna pravila nasvetovane banke, po katerih bodo naši čitatelji še bolj natančno podučeni.

D O P I S I.

V Gorici 6. januarja. — „Nenazoči Sočan“ nadaljuje v 52. listu Novic očitati polit. društvu Soči nedoslednost in še marsikaj drugega, pa tako netemeljito in deloma zmišljeno, da mora sleherni v vsaki njegovi vrstici brati le golo nepremišljeno, ker strastno, nasprotovanje. — Kakor smo uže v zadnji številki dokazali nij v odborovih predlogih, oziroma zborovih sklepih nikake zadolžnosti, ker so v istih Hohenwartovega ministerstva z nobeno besedico ne omenja. (To zarad zlo nevednih predlogov njegovih.) Vsi sklepi se naslanjajo na dejanske dogodbe...

Da so pa nasveti in sklepi samo na sebi malomodri in nepolitični, tega nam tudi nihče ne more dokazati; kajti razun prvega se vjemajo vsi z enakimi nasveti in sklepi polit. društva Slovenije in Trdnjave in izjavi drugih slovenskih zastopov. Gledé 1. točke opazujemo pa to-le: Če ste, gospodine dopisnik, kedaj prebrali naša društvena pravila, Vam mora biti znano, da gre potil. društvu med drugim pravica — in po našem mnenji celó dolžnost, da pretesa delovanje poslancev in da jim po zaslugi izreka zaupnice ali pa nezaupnice. Redko kedaj so se pečali naši poslanci s tako važnim vprašanjem, nego v zadnji sesiji s prenarodbo deželnega volilnika in še nikdar nijso slov. poslanci v goriškem zboru tako pogumno in odločno postopali, kakor šestorica v zadnji sesiji, da je protečo nevarnost od goriških Slovencev odvrnila. Je-li po tem takem malomodro in nepolitično, da jim naznanja Soča svojo hvaležnost, svoje zaupanje? — Pri vsem tem pa nij dalo društvo nobenemu drugemu naravnost nezaupnice, dasiravno bi jo bil morda eden ali drugi zaslužil.

Če bi Vi, gospodine dopisnik, vedeli, kako je eden izmed štirih s prva poudarjal, da je neobhodno potrebno, da se slovenski poslanci odtegnejo sejum, kedar pridejo vladni predlogi uvrsto, kako energično je to svoje mnenje do prve dotične seje zagovarjal in kako je potem zvito vse svoje tovaruše na led spravil; da so vendar šli k seji — a jo potem morali brez njega zapustiti, stavimo desetak proti novcu, da bi mu bili celó Vi sami nezaupnice votovali, ako nij Vaše rodoljubje tako prazno in hinavsko, kakoršni so Vaši dopisi proti Soči.

Kar se tiče kolegijanosti tistih poslancev, kateri so ob enem udje in odborniki Soče — moramo Vas zavrnuti, da tudi o tem samo sumničite brez razloga; kajti odborniki poslanci se nijso niti v odboru, niti v zboru udeležili rasprave in glasovanja o delovanju deželnih poslancev. Pri sedni k Soče g. dr. Žigon je prav zavoljo tega prepustil predsedništvo svojemu namestniku g. dr. Jakopiču in je koj po začetku seje odšel; drugi poslanci odborniki so pa zapustili zbornico pred glasovanjem. Tako poročati, kakor Vi poročate in tako stvari sukati, kakor jih Vi sučete, se pravi ne samo sumničiti, ampak obrekovati, to nam bo priznal tudi, kdor nij mameluk.

Dalje Vam bazoanjamo, da je priobčil društveni organ celó poročilo o zadnjem zboru in da nij nobene bistvene stvari zamolčal nego samo razpravo, za katero mu je primanjalo prostora, ker nij hotel poročila v novem letu nadaljevati.

O računih, o številu društvenikov i. t. d. se nij v zadnjem zboru nič govorilo ker so se razun dveh, vsi drugi predmeti dnevnega reda za prihodnji zbor odložili.

Iz tega lahko razvidite, da ima Narodov dopisovalec prav, da graja Novice, ker sprejemajo v svoje predale take dopise kakoršni so Vaši; kajti če hočejo uže Sočino delova je in postopajno kritikovati, naj si dajo po nazočih, a ne po nenazočih Sočanijh poročati, ali vsaj po takih, kateri kritikujejo na zanesljivi, resnični podlagi.

Da društveni organ vsemu ne ustreza, tega ne veste samo Vi in Narodov dopisnik, to vemo tudi mi in uredništvo samo. Kdo pa je že kedaj vsem ustregel? Povejte!

List, kateri bi si samo prizadeval, vsem ustreči, moral bi biti breznačelen, neznáčajen in sploh tak, kakoršen ne sme biti.

H koncu dovolite, da Vas zavrremo še gledé poziva, da naj pobijamo članke organa tukajšnje liberalne ital. stranke. H čemu neki? „Soča“ za Slovence, „L'isonzo“ za Italjane; a morda nij dvajset naših naročnikov, kateri berejo „L'isonzo.“ Teh dvajset, ali kolikor jih je, bi utegnile take polemike zanimati; vsi drugi bi jih ne

mogli razumeti in bi se tedaj gotovo dolgočasili s takim berilom. Sicer Vam je dobro znano, da ima Isonzo uže dobro oboroženega nasprotnika, kateri mu nobene ne prizanaša.

Zdravstvujte, gospod „Nenazoči Sočan“ in skrbite, da boste prihodnjič nazoč, da Vam ne bo treba z neopravičenim kritikovanjem v Novicah otrobov vezati in zvraka bičati.

Iz Gorice. Po dolgem počivanju se je naša goriška čitalnica zdramila k novemu delovanju, in na sv. Silvestra večer smo se radostni pripravili, da dosti zamore to društvu, da le hoče.

Občinstvo je bilo jako zadovoljno, ko se je lep program še lepše izvrševal. V šoloigri: Vdovec in vdova, v deklamaciji: prvi samogovor device Orleanske so se novi talenti pokazali, od katerih se nadjamo, da nas bodo še večkrat razveselili. Srčno, glasno zahvalo in pohvalo izrekamo vsem, posebno gospe Klavžerjevi in gospodičnima Doljak-ovima A. in P. iz Solkana, kateri ste nas prvokrat počastili na našem odru. Priljudno vabimo vse tri, da bi nam in našemu narodu še dalje posvetilo svoje moči.

Pri takih prilikah je humoristični govor na svojem mestu, in željo je zbudil da bi gospoda humorista bog šale, Jocus, mnogokrat navdužil, kakor ta večer.

Novi pevski zbor je čast delal svojemu vodji gospodu Hribar-ju, kateri more zdaj po svoji veliki zmožnosti delati, ker se je nam pridružil dober in neutrudljiv tenor.

Besedo je končala nam nova prikazen: šaljiva dražba, ki je zbudila dosti smeha. Pri večerji so pevci zopet nektore pesni zapeli, kar nij bila do zdaj navada v naši čitalnici.

Naj bi gospodje to navado vpeljali, prehvaležni smo jim uže zdaj tudi naši žrtovajoči se gospodinj, ki se je za večerjo toliko trudila.

So ve dá, o polnoči so živio-klici pozdravili novo leto.

Iz Gorice. (Izv. dop.) Prinesla je „Soča“ v 1. št. tokočega leta žalostno novico, da je visokochestiti G. Alojzi Polaj, c. k. okrajni glavar v Sežani nevarno zbolel; izrekla se je tačas ob enem želja in gotovo želja vsega občinstva šežanskega okraja, da bi mu Bog ljubo zdravje kmalo povrnil — a nemila osoda je drugače naklonila.

Ljubeznivega, vsega spoštovanja vrednega gospoda, nij več; v četrtek pred sv. tremi kralji nam ga je neusmiljena smrt pobrala.

Dovolite mi, da Vam sporočim, kar mi je po zanesljivem viru mojega najizvrstnejšega prijatelja, ki je vedno že poprej, posebno pa zadnje težke dni z rajnikim občeval, o njegovih zadnjih urah te dni naznanjeno bilo.

Dan rojstva Gospodovega bil je rajnik gospod glavar pri sv. maši, se ve, dá se je na tako velik praznik tudi jako veliko število pobožnega ljudstva sebralo, bilo je torej, ker je cerkev v Sežani precej majhna, zlo soparno v njej.

Po dokočani službi božji se je gospod Polaj, zapustivši cerkev nekoliko prehladil, ker je, kakor znano, precej životen, se tudi nekoliko spotil.

Na dan sv. Štefana moral je že v postelji ostati. Popoldne obiše ga med drugimi prijatelji tudi ondašnji mnogo spoštovani gospod župnik, najde gospoda glavarja še precej veselega, da, clo šaljivega v govoru, kakor mu je bila navada.

Mislil je sam, da mu bode mogoče, že drugi dan posteljo zapustiti in se svojo ljubeznivo, njemu tako drago družino o poldne pri mizi biti, a žali Bog! te svoje želje nij mogel dopolniti; proti poludne napade ga huda mrzlica, ki ga je zopet v posteljo prisilila.

Bilo je zadnji četrtek starega leta, ravno tistega dne, kterega se je s tem, da je iz svoje spalnice v prvem nadstropju v spodnjo izbico pritleh se k svojim podal in v novič prehladil in tako na hudi plučni vnetici zbolel, vsled ktere je že osem dni potem minulost tega časa zapustivši se v večnost preselil, potem ko je bil popolnoma se sv. zakramenti previden.

Da je bil rajnik g. glavar ne le pravičen uradnik, ampak tudi pobožen kristjan, mu je to priča; smrt mu je bila tudi prav lahka, mirno v Gospodu je zaspal.

Na dan sv. treh kraljev ob 4. uri popoldne se je pogrebščina slovesno obhajala. Šest izbranih najlepših i čvrstejših mladeničev je neslo rajniškega glavarja k zadnjemu pokoju; poleg teh na obeh straneh spremljalo ga je šest gg. uradnikov z baklami. Štirinajst duhovnikov ga spremlja pokopališče z visoko častitim gospodom častnim korarjem Ant. Ukmar-jem na čelu vseh spremeljvalcev.

Slabemu vremenu vkljub sebrala se je velika množica ljudi; blizo 2000 obojega spola med temi tudi mnogo Tržačanov (mila gospa vdova je namreč iz Trsta doma) ga je spremlilo vse za-

ljuje na grobišče, živi dokaz, da je bil celemu okraju mnogo spoštovan uradnik, kakor svoji družini skrben oče.

Prerano je Polaja nemila smrt tako ljubljenu okraju pokosila. Bil je rojen 18. februarja 1816, torej se le 56 let star. Vsem, ki so imeli z njim občevati, ostane vedno v prijaznem spominu.

Bodi mu zemljica lahka!

Z Dunaja, 10. januarja 1872. (Izv. dop.) — Državni poslanci imajo še vedno počitnice, morajo se nekoliko opomoči od prejšnjega velikanskega truda, da bodo zamogli se s pet težavnega dela lotiti, ki jih čaka pri adresni debati. Treba je, da se pripravijo na fraze, ki jih bodo tiste dni neusmiljeno mlátili. Herbat je aže ra-poslal adresni načrt, dotični odbor ga pretresa in stopi, ker ugovori Poljakov nič ne izdajo, se skoro nespremenjenim v soboto pred zbor. Dunajski ustavovorni listi močno hvalijo to adresno; pravijo, da vlada v njej neki živi duh, a pozorni čitatelj vidi tekoj, da je le prepis uvodnega članka kacega prav ustavovernega lista. Kaj se pa hoče tudi od Herbsta od slej naprej pričakovati, nego frazo? Pravijo tudi, da se je imel Herbat posebno boriti zoper lepo nemščino, ker če bi jo v prelepem slogu pisal, bi s tem spravil še ministerstvo v sramoto, ker znano je, da ministerska nemščina v prestolnem govoru nij bila posnemana vredna. Z adresno debato pridejo tudi kranjski poslanci v zbor razun dra. Zarnika. Tako poročajo vsi dunajski listi, tako uradna Ljubljanka in tako tudi „Narod.“ Jaz ne vem po kaj pridejo ti ljudje, kajti kolikor je jaz poznam, nij no ednega med njimi, ki bi se upal v javni zbornici govoriti. Pa kaj za to; naši poslanci store svojo dolžnost, ako znajo v zbornici sedeti, vstajati, kak „oho“ zaupiti, in 10 fl. na dan vleči. Poželiš si še kaj družega, grofovsko srcé?

Te dni je umrl po kratki boleznii znani publicist Warrens. Njegovi spisi o narodnem gospodarstvu so bili jako velike vrednosti. V politiki je bil federalist, zatorej pa nij bil nič manj ljubjen in spoštovan tudi od njegovih političnih sovražnikov. Bil je rajnik v Hamburgu rojen, od koder se je preselil v Ameriko. Po tem je bil ameriški konzul v Tratu in naposled dvorni svetovalec na Dunaji. Govorilo se je tudi, da postane pod Hohenwartom finančni minister.

Iz Prage, 1. januarja 1872. (Izv. dop.) — General Koller je pred nekimi dnevi čekemu deželnemu odboru poslal dopis, da konfiskuje, kot predsednik c. k. šolskega sveta, za „šolske potrebe“ v mesecu novembru 140.000 gld. ki so se odrajtovali deželnemu odboru kot pridavek (Zuschlag). Se ve, da deželni odbor nijma v tej zadevi popolne oblasti, toda vedel se bode dostojno, pošteno, ter branil deželno pravo, da se politični položaj zboljša i dunajska megla pretrga!

Kar se tiče prestolnega govora, smo mislili, da bode tudi ta tako navaden, nepomenljiv i formalen kot prejšnji, toda prevarili smo se. Ali je mogoče, da ministri s tej dobi, v sedanjem času govor štilizujejo v takem duhu i smislu! Govor je pomenljiv, ter obsega skoro ves program sedanje vlade.

Poslednje dni starega leta obhajal je znameniti pisatelj Karol Sabina, tudi Slovencem znan, svoj 60 letni rojstveni dan. Posebno praznik delalcem je bil to pravi praznik. Deputacije različnih delalskih društev slavile i pozdravljale so starčka, ki uže 40 let plodunosno ter marljivo skrbi za polje československega delalstva. Na večer bila je njemu v čast v konviktski dvorani svečanost, koje se je osobno on udeležil. Telegrami i vošila iz vseh slovanskih pokrajin so pričali, kako močno je ideja slobodnega delalstva razširjena, ter vzbujena meju narodom československim po Sabini.

(Kanalnska čitalnica) je napravila 14. jan. lepo besedo, h kateri se je iz Kanala in okolice zbralo toliko naroda, da je bila velika, okusno okinčana Segalova dvorana vsa natlačena. Zanimiv program se je med glasno pohvalo lepo vršil. V igri: „Zakonske nadloge“ ste nam bili posebno po godu gospodična G. in gospodična St.; a tudi gospodje so svoje naloge dobro rešili. Petje je bilo tako izborno, da bi se mogla vsaka čitalnica na deželi z njim ponášati. Najbolje nam je dopala pesem „Slovenski mladini“, pa tudi druge so se lepo pele; veselil nas je posebno čist, jako ugoden bas. Če pomislimo, da so kanalski pevci večidel rskodelci, moramo pač toliko bolje hvaležni biti pevovodji g. Širci in zdaj na Dunaju živječemu g. Kocjančiču, da sta jih tako dobro izurila. Predsednikova mlada hčerka nam je prav korajžno „novo leto“ voščila; deklamoval se je tudi Stritarjev „Zgubljeni sin.“ Po besedi so nas pevec razveselovali z lepimi domačimi pesmimi

(tudi Kocjančičev venec narodnih pesmi se je pel) in mladina se je malo po dvorani zasukala. Posebno veselilo nas je da je k besedi prišlo toliko priprostega naroda in še lepše je, da se v kanalski čitalnici ne dela razloček med gospodom in kmetom. Kako lepo je bilo videti, ko je zraven lepe gospice sedelo in pelo priprosto kmetško deklo in ko so se gg. uradniki s kmetskimi fanti skušali besedo na vso moč lepo narediti. Gospice i dekleta, fantje i gospodje le tako naprej! Živele! Živeli!

Iz goriške okolice 10. januarja (Izv. dop.) (O ljubavi in laži—ljubavi domovine.) Prečitavši zadnji, v istini zadnji list umrlega „Primorca“, ne morem si kaj, da le zinem nekaj o pravem domoljubju katero, kakor se dozdeva, je „Primorec“, t. j. njegov urednik in sodelalec, v najem vzela. Jaz bi o tem sicer molčal, ako bi stvar le urednika „Soče“, zadevala, vedoč, da bode on sam najbolje „Prim.“ napad odbiti znal. Nū, ker je v tistem tudi društvo „Soča“ v obče z obrekovalskim blatom grdil, in mu v svoji sanjariji stvari podmetal, o katerem si ono niti ne domišlja in da občinstvo samo sodi, kakošna doslednost je pri „Prim.“ doma, naj Vam navedem njegove lastne besede, s katerimi se je tam v poletju o društvu „Soča“ pismeno izrazil do necega Sočana. O priliki, ko je ona znana svojat v občnem zboru „Soče“ 13. aprila p. l. viherno sejo z svojimi intrigami zbudila, je prinesel „Prim.“ dopis, ki je ravnanje one „klike“ obsodil. Da je bil tudi urednik „Prim.“ sam istega mnenja z ogromno „Sočanov“, večino, pričajo besede, ktere je ob oni priliki privatno enemu „Sočanu“ pisal: (Naj mi g. Raič, ne zameri, da jih v brambo „Soče“ in njenih družbenikov tu navesti moram!) . . . „Prepical sem se iz Vašega pisma, da tudi Vi globoko občutite rane nešega naroda, da ste sovražnik isteji svojti ktera se hlina rodoljubna, . . . pa išče le svoje koristi . . . Ta svojta mora se prezirati od vsacega rodoljuba; kdor njej služi, in pospešuje njeno namere, spodkopava razvoj res zanemarjenega našega naroda. Kedar velja povedati privržencem te stranke resnice v obraz, stoji Vam moj list vselej na razpolaganje. Gospoda J.J. poznam kot tacega kakoršnega ste mi (privatno) popisali po lastnej skušnji uže dve leti. (Zdaj sledi nadoslednost in razližnost mnenja o „Soči“ od tedaj in v zadnjem „Prim.“ izražena.) „Sočine“ blage namene ktere društvenik sem tudi jaz, vselej visoko cenim; ako bode neomahljivo delala v sadajnem smislu in se vsem oviram vkljub neustrašljivo borila za svoja načela, zmagala bo gotovo, in v prah raznesla rogovileže, kteri jej mislijo škodovati.“ . . . Ker se nij dosihmal „Soča“ še svojim načelom izneverila, kako to, da piše in podtika v svojem zadnjem listu „Prim.“ reči o „Soči“, ki ne le urednika, ampak vse društvo žalijo. „O politiki, pravi, se s „Sočarji“ ne bodedo prepirali; ne o Čehih, (nota bene, najslavnije rodoljube, in ustauovnike „Slavije“ med kterimi je tudi slavnoznani dr. Palacky, Skrejšovský, dr. Grégr i drugi g. Mokorčič za „narodne jude“ psuje) ne o idejah komunizma; kdo bi se tudi s takimi ljudmi o resnih stvarih pogovarjal, ki ne poznajo razlogov, temveč samo autoritete; ker so politični otroci (!) in ki mislijo, da je Gorica središče sveta in društvo „Soča“, drž. zbor, v katerem gospodje Dolenc, Klavžar e tutti quanti (tako!) osodo narodov odločujejo.“ . . . Si moreš čestiti čitatelj kaj bolj abotnega misliti, kot taka mnenja, katera g. urednik in sodelalec „Prim.“ društvu „Soči“ podtikajo? Bog mu odpusti, drugega ne vem pristaviti, ker je to gotovo le v največi razburjenorsti duha pisal. Če je pa res (!) g. urednik „Soče“ njega in g. Mohorčiča kakor si bodi razžalil, naj gosp. „Primorec“ ne jemlje iz tega povod, celo društvo „Soča“ na tako brezožirni in z ničim ne dokazani način grđiti, ker je, kot gore omenjeno, pred „Sočinim“ načelom, kterim se „Soča“ še nij niti za dlako izneverila, sam hvalo pel.

To ne pričuje ravno stalnosti njegovega prepričanja in trdnega značaja, ako namreč

danes tako, jutrc drugače o našem društvu, koje vsi pravi rodoljubi čislajo, pše (Glej med drugimi tudi „Slov. Nar.“ v 1. št. t. l. in l. l. semtrtje.) To nij pravo domoljubje, ako kdo, kakorsi koli in od kterega koli rodoljuba razžaljen, grdi vse okoli sebe, brez razlike, kakor stekel pes.—

Od starih Grkov kot tudi Rimcev se imamo tudi mi Slovenci djuanskega domo-in rodoljuba učiti. Brez števila imamo namreč takih mož iz tiste klasične dobe, ki se nam v nesebičnem domoljubju svetijo kot svitile zvezde na jasnem nebu. Tako se bere n. pr. o slavnem grčkem vojskovodji Pelopidi, da mu je tožil obrekovalce nekega habrega vojaka, da o njem vedno slabo govori. „Naj on samo domovini služi, kakor velja, a o meni naj govori, kar mu drago“ odgovori on . . . Fociona so obsodili njegovi krivični somestjani, da mora otrov (strup) piti, a pred ko mu so otrov izpititi dali, ga poprašajo, jeli ima kaj sinu sporočiti. „Imam, reče, da služi svoji domovini verno in pravično, kakor sem jej tudi jaz služil, in da naj ne gleda na to, ker sem jaz za svojo službo takšno nagrado (darilo) dobil.“ . . . Pedaret, eden izmed poglavitih Spartancev nij bil sprejet med število onih tri sto svetovalcev, koji so se v odločnem času volili; pa se vendar radosten vrne iz skupščine, zahvaljujoč Boga, da mu ima domovina tri sto boljših od njega. (NB. Izgled za marsikterega slavohlepnega „nonazočega“ in tudi nazočega „Sočana“ kakor tudi za druge po prvaštvu hrepeneče Slovence!) — To se pravi ljubezen do domovine, a ne, kakor je po priliki enkrat neki „Sočan“ rekel „Kadar jaz nijsem, naj tudi on ne bode.“ . . . Hočete še kateri izgled prave nesebične ljubezni do domovine, evo, vam iz one klasične dobe še ten par za danes: Kadar je že gore omenjeni Pelopida, tebanski vodja, na vojsko odšel, mu priporoča njegova žena, da naj umfri svojo hrabrost in da naj si varuje život. „Bog naj ravna z mojim životom, kakor mu drago; moja dolžnost je sedaj domovino braniti, a ne moj život,“ jej on odgovori. . . Leonidi, vodji lacedemanskemu, sporoči kralj Xerxes; „Dojdi k meni, složi se z menoj, pa to bom postavil za kralja cele Grške.“ „Ti ne veš, kaj je poštenje“, mu ta odgovori; jaz želim za svobodo Grške boreč se poginiti, ter nečem po nikakoršni ceni se z njenimi sovragi na njeno zatiranje družiti.“ Leonida gre vojski Xerxovi s tristo svojih vitezov v sotesko Thermopile naproti, kjer je vedel, da bode poginil, ter se tako od svoje žene poslovil: „Poišči si dostojnega moža na mesto mene, rodi in odredi domovini krepostnih hrabrih državljanov.“

Še brez števila beremo takih divnih izgledov istenitega domoljuba tudi iz še živječih politično zrelih narodov; pa teh nijsem nameril v tem listu priobčiti, ker tednik nijma dovolj obširnih predalov za tak obširni spis o pravem in laži-domoljubju. Utegne se pa s časoma dogoditi, da bodem v katerem drugem bolj obširnem slovenskem časopisu o tem govoril. Za sedaj sem hotel nekaterim „čudnim“ domoljubom pokazati, kako daleč so nekateri Slovenci od domoljuba klasično znamenitih junakov, domoljubom, pravim, ki se večkrat po časnikih pričajo za nič ali le malo več kot ono oslovsko senco v grški basni, i ko so res le preveč „političnim otrokom“ podobni.—

En „Sočan in za Primorca politični otrok itd.“

Iz Domberga 11. januarja. (Izv. dop.) — Muogovrstni davki in davščine tlačijo posestnike obrtnike, trgovce in sploh vse vrste stanov v Avstriji in n-katere izmed teh davščin so takó nepravične in celó škodljive, ker zavirajo duševni in materjalni napredek ljudstva, da ne moremo reči, da je krivično javno mnenje, katero na ves glas vpije, da smo v Avstriji prav, prav slabo oskrbovani. V dokaz tega bi lahko govoril o šolnini, katera dela velike zapreke obiskovanji ljudskih šol in s tem duševnemu razvoju ljudstva; o prenapetih taksah za sprejem in izpiti na vsučilščih, katere zapirajo vrata viših šol mnogim talentiranim pa revnim viši omiki, da bi sebi in svoji domovini koristili i. t. d. Nameril sem si govoriti danes o drugi vrsti davščin, namreč o

(Dalje v prilogi.)

cestnini, mostnini in tlaknini, katere davščine so deloma nepravilne, javnemu občevarju zlo nadležne, obrtnijam in trgovstvu škodljive, to so spoznale že druge države, v katerih se boljše skrbi za ljudstveni blagostan, nego pri nas, ter so odpravile vse mitnice na javnih cestah, kakor n. pr. v sosedni Italiji.

V Avstriji se menda niti ne to ne misli, marveč se gleda na to, da se dotični dohodki od leta do leta množijo in se čedalje večje zapreke stavijo javnemu občevarju. Jasen dokaz tega imamo v goriški okolici, kjer moramo zdaj na vseh cesarskih cestah dvojno mitnino odrajavati; se jasniši dokaz je pa mitnica v Vrtovinu. Znano vam je, da je bila poprej v Ajdovščini mitnica, pri kateri smo morali plačevati cestnino in mostnino.

Zdaj so preložili mitnico za pobiranje cestnine v Vipavo; pri ajdovski mitnici se pobira samo še mostnina za majhen most čez Hubelj na kranjski meji, kateri je z dozdam pobrano mostnino gotovo že dvajsetkrat plačan in preplačan; novo mitnico so pa postavili v Vrtovinu. Dozdaj je voznik prišedši od Razdrtega do Gorice samo dvakrat v žep segal, zdaj mora petkrat: v Vipavi v Ajdovščini v Vrtovinu in dvakrat v Baronevšči. Kako prijetno je to v hudi zimi, o dežji, kadar ipavska burja razsaja in posebno pa po noči, kadar je treba več minut čakati, da se mitničar zdrami, potem, če treba, še denar menja in na to še le kol odklene!

Pa to še nij zadosti. Dasiravno je bilo razglašeno v uradnem „Osservatorju“ in tudi po občinah, da bo nova mitnica v Črničah, in se je tudi za najem iste javna družba razpisala, postavili so jo vendar v Vrtovinu in sicer prav tam, kjer se strinjati dornberska okrajna in pa cesarska cesta, tako da morajo cestnino plačevati tudi vsi tisti, kateri pridejo iz okrajne na cesarsko in iz te na ano cesto.

Opomniti je to, da kraj, kamor so novo mitnico postavili ne leži niti v katastralni občini, niti v županiji črniški, ampak v vrtovinski občini, kar se nikakor ne vjema z dražbinim razglasom; dalj: da je velik razloček med tem ali se pobira cestnina v Vrtovinu pred dornbersko cesto, ali pa da bi se pobirala v Črničah, kajti tu bi donšala komaj polovico tega, kar bo donšala v Vrtovinu.

Pomisliti je pa tudi to, da se je mitnica postavila pred skladno cesto, katera je požrla goriškemu in ajdovskemu okraju v zadnjih 3 letih kakih 15.000 glid., katero morata imenovana okraja s posebnimi prikladi k izravnim davkom vzdrževati in popravljati in katera bo tudi zana-prj posebno goriškemu okraju velike žrtve prizadevala. Samo predelanje mosta čez Vipavo, kateri se je začel že na eni strani podirati in je sploh v prav slabem stanju, bo stalo okoli 12000 glid.

In vrh vseh žrtev, naj bi zdaj še cestnino plačevali, kadar hočemo v Ajdovščino in nazaj, naj bi cestnino plačevali vsi tisti, katerim smo z velikimi stroški pot odprli in poravnali, da pridejo po naša vina, sadje in druge pridelke, cestnino, iz katere se niti vinarja na potresi za našo cesto, ampak se pozgubi vsa do zadnjega kebra v nenasiljivem žrelu erarskem? Kdo ima pri takih razmerah prav: vlada, katera trdi, da je pravico ljubna in da pospešuje ljudske interese, ali javno mnenje, katero na vse grlo upije, da smo slabo oskrbovani in da se pri nas zapirajo pota, po katerih bi si ljudstvo rado samo pomagalo do blagostana?!

Komaj se je neprestanim prošnjam in pritožbam občin, cestnega odbora in dež. poslancev posrečilo, da se je odpravila nepravilna mitnica na enem koncu ceste pri St. Petru; hajdi! že ti jo postavijo vladni organi na drugem koncu, pa tako zvito, da se ne moremo več na enaki podlagi pritoževati, kakor poprej, kajti špeterska mitnica je stala na skladovni cesti, vrtovinska stoji pa na cesarski prav pred skladovno.

Ljudstvo v ajdovskem okraju in pri nas je zastran tega zlo razkačeno in enkrat so si voznički že sé silo pot odprli ter mitničarja v kozji rog ugnali. Taka srelišta se sicer ne morejo odobravati, po vsakem načinu je pa treba za to skrbeti, da se mitnica izpred dornberske ceste odpravi in tje kaj preloži, kamor je bila po dražbinem razglasu namenjena. Pritožimo se po postavnih poti in če ne spoznajo pristojne finančne oblasti krivice, katero so nam z mitnico v Vrtovinu naklonile, podajmo pritožbo Najvišjemu Gospodarju. Saj nij misliti, da bo on privolil v tako očitno krivico.

dolga in ima mnogo težavnih prizorov. Naj več veselja napravila sta pa g. Pin (Pavle) in gospodična B. Zupančeva (Neža) z njujnima hvaležnima a tudi izvrstno izpeljanima nalogama. Gospodična Julijenijska igrala je Marico tako ljubeznivo in v prizoru z Mirkom tako občutljivo, da so marsikteremu med poslušalci solzé v oči silile. Gospodična Virkova pokazala je uže v drugič svojo sposobnost za oder, ker igrala je Rotijo, obširno in manj hvaležno nalogo, prav dobro in kakov g. Silvester (Gašpar) svoji, priskala je tudi ona svoji nalogi vsak zanimiv moment.

Občinstva je bilo manj kakor po navadi, vzrok tomu bilo je pa sila neugodno vreme in ker godba iz Gorice zaradi nepričakovanega zadržka nij mogla za časa priti; odšel je marsikdo, ki se je mislil tudi plesa udeležiti.

Gledé dopisa iz Vipave od g. kaplana v predzadnji številki Novic naj tu resnici na ljubo omenimo, da vipavska čitalnica nij „pokopana“ ampak da živi, se prav dobro počuti in na trdnjih nogah stoji, kakor kterikrat koli dozdam. Na vse drugo ne odgovarjamo, ker bi bilo škoda za čas, ki se na take dopise potrat in za prostor, ki bi se z njimi po listih polnil.

Ljubljana 1. jan. (Izv. dop.) Nedavno je dobila banka „Slavija“ v Ljubljani neki dopis z nemško adresno, kateri je nosil na čelu imposantno nemško opombo: „Od c. kr. okrajne sodnije v Mariboru.“ Dopis nij bil frankovan. Banka je uže mnogokrat poštnemu uradu ljubljanskemu naznanila, da ne prejema pisanj z nemško adresno; kljubu temu pa se je poštni urad strašno trudil, dokazati, da se pismo čeravno z nemškim napisom, mora prevzeti poleg tega i tega paragrafa. Banka vrne pismo rekoč, da ne prevzame i tudi ne izplača dopisa z nemškim napisom. Kmalu po tej odvrnitvi prinese neki poštni vajenec pismo i misleč, da se bodo uradniki banke njega bali, kakor vrabci slavnatega moža, zaloputno odhajajoč duri za saboj strašno razkašen, da ga je banka s pismom poslala tje, od koder je prišel.

Ta c. kr. poštni vajenec je odhajajoč še zažugal, da hode poštni urad hanko prisiliti, vzeti imenovani dopis! Banka piše slavnemu poštnemu uradu razjasnilo, zakaj ne prevzame pisma i misliti je bilo, da bo stvari konec! A hujše je še prišlo! Poštni urad odpiše odgovor, i navede v njem neki star paragraf, kateri zapoveduje, da se uradna pisma morajo jemati.

A banka dopisa vendar le ne prevzame. — Drugi dan, prikoraci v pisarno berič Martin Šterk i poroča, da je poslan od mestnega magistrata, kateri zahteva od banke, da prevzame dopis. Tudi njegov trud je bil zastoj, tedaj odide z ubogim dopisom, ki je bil od potu i črnila ves umazan. Drugi dan pride ravno ta berič s pisanjem od dobro znanega ljubljanskega župana Dežmana, katero se sklicuje na neke stare paragrafe žugaje, da bo banka „Slavija“ rubil za onih deset krajcarjev ktere bi morala od dopisa plačati.

Da bi banka po tacih neumnostih ne prišla v slabo imé, prevzel se je dopis i izplačalo se je sladko se smehljaj čemu „špicelnu“ 10 novih krajcarjev za poštno dopisa. Obseg tega dopisa bila je neka prepoved, ki je tikala banki čisto neznanega človeka!

Telegram z natanko pisanim naslovom „Uredništvo „Soča“ v Gorici“, poslal se je iz Ljubljane na neko postajo na Hrvaškem, ki se tudi imenuje Gorica! Svetoval bi vendar brzojavnim uradnikom, da vzame nekoliko v roko geografijo i da vendar pogledajo, kje teče „Soča“ saj je vendar precej velika reka!

Tretja novica je ta, da so šli naši poslanci v državni zbor! Da je to početje vzrok občne nevolje priča uže „Slovenski Narod.“ Razpostavljali se bodo naši poslanci posmehovanju nasprotnikov, drugega uspeha menda to potovanje na Dunaj ne bo imelo.

Naj omenim še nekoliko o nesramni polemiki zadnje številke „Primorca“. Umirajoč še po poštenih rodoljubih bije, jim krati čast i poštenje in jih imenuje s takovimi imeni, kakor še noben list, najmanje slovenski, storil nij! Vendar sem mislil, da je uredniku gosp. Raiču bolj sveto njegovo lastno prepričanje, nego trjenje umazanega intriganta! Tu pač smem vprašati: Je-li „Primorec“ zastopal narodno stvar? Ali zamore kdo odgovoriti: „Da!“ V kakošnem oziru? Ali nij vsa številka 20. le obrekovanje, laž i hudobno natoicevanje znanih rodoljubov in narodnega zavoda, kateri niti Raiču, niti banki „Viktoriji“, najmanje pa ovemu lažniku podpisememu pod člankom Poslano hudega storil nij! Kdaj je „Slavija“ imela kakove osobnosti zoper „Primorca“ ali zoper g. Raiča, predno je prišel prvi obrekovalni dopis v številko 16. „Primorca“? Odgovorite,

gospod Raič, in uprašajte se sami, ste li prav storili, da ste jemali grde dopise v Vaš list?

Dobro je znano, da vam je povod k takemu ravnanju dala le misel, delati na tak način konkurenco banki „Slaviji“ in da je ta misel utrjena še po tem, da ste Vi nadzornik zavarovalnice „Viktorije“, in da ste porabili gospoda Mohorčiča v ta namen, da bi svojemu obrekovanju gosp. Černega pristavil še nekoliko o „judovskem zavodu Slaviji.“ Ali je to res, ali ne? Potem ste razposlali, kar smo zvedeli, po g. Mohorčiču vsem zavarovalnim agentom zadnjo številko „Primorca“ da bi se našli tudi oni takovih misli o banki „Slaviji.“ Poštena konkurenca je to! Zakaj se nij povedalo še v onem Mohorčičevem dopisu, da je banka „Slavija“ šla rakom zvižgat? To bi bilo vendar uredno za agente! Zdravstvujte, gospodine Raiču!

Nadejamo se kolikor Slovence poznamo, da bodo pravi domoljubje Vas, Vaš list in njegovo mršavo, „coljarsko“ kliko prav lahko pozabili!

Politični pregled.

Nit političnega pregleda nam je bila pretrgana, ker sta nam bile zadržavni prvi 2 številki. Zarad tega sega naš današnji pregled nekoliko nazaj in navaja vže zastarele dogodbe.

Na Dunaji se je sešlo zadostno število poslancev, tako da zamore drž. zbor zopet nekoliko časa živeti, pa ne v korist državi, ampak v domišljeno slavo ustavovercev. Počasi so cepali tudi federalisti razun Čehov v drž. zbor, zadnji med njimi so bili Kranjci, od katerih ne bi bili nikoli mislili, da postanejo nezvesti skleptom federalističnega shoda v Pragi. Zgovarjajo se, da so prisiljeni iti na Dunaj, ker so vsi drugi nečeski federalisti prelomili oni sklep.

Razun Zarnika, kateri je ostal dosleden in se drž. poslanstvu rajši odpove, kakor da bi šel na Dunaj, ga nijmamo še na Slovenskem odločnega poslanca. Saj so nam vendar Čehi pokazali pravo in ravno pot, po kateri moremo kaj doseči; vse to polovičarsko postopanje nič ne velja in služi k večemu v posmeh našim sovražnikom ustavovercem, kateri se iz kranjskih poslancev norca delajo v svojih listih. Prav tako! Še premalo! Nedoslednost je povsod zavržljiva, posebno pa v politiki.

28. decembra je cesar sam odprl državni zbor s prestolnim govorom. Med drugim je rekel, da hoče vlada utrditi ustavo, z Galicijo skleniti poravnavo in zboru predlagati postavo zoper zlorabo ustavnega volilnega mandata in postavo zarad zvišanja plač uradnikom. Prestolni govor je tedaj ustavovercem kaj prijazen in sklenili so po predlogu njihovega kolovodje Herbsta, cesarju odgovoriti z adresno, katera je zdaj uže napravljena. V tej adresi je izrečena zadovoljnost se sedanjem ministerstvom in graja Hohenwartovemu ministerstvu, katero je ustavovercem še zmerom na želodcu. V ustavi, pravi adresa, je zadosti prostora za vse pravične tirjatve narodov, a med ustavo in českim državnim pravom nij poravnave! Nadalje obeta adresa podporo ministerstvu, ob enem mu pa tudi nalaga, da mora na to delati, da postane drž. zbor neodvisen od dež. zborov. Gališko vprašanje se bode rešilo, kadar pride vrsto direktne volitve.

Ustavoverci tedaj nasvetujejo k ustavolomu, kajti dež. zbori so vendar podlaga ustavi in oni hoté dež. zboru meni nič, tebi nič prezirati. Toliko kriče proti jezuitom; ali nijso sami najhujši jezuiti? „Der Zweck heiligt die Mittel“ ali nij to pravo geslo ustavoverne klike?

Zdaj nastane vprašanje; kaj bodo rekli Slovenci, Poljaki, Tirolci in drugi federalisti k tej adresi? Druzega jim ne ostane, kakor da popustijo zbornico, kadar pride do glasovanja in da jo na tak način pokopljejo.

Poljake hočejo ustavoverci menda uže zopet za nos voditi. Njihova reselucija se bode tudi letos izročila ustavnemu odseku. To je uže vse bilo in tudi zdaj ne bo imela reselucija nič boljsega uspeha, kakor poprej, posebno ker stavijo ustavoverci pogoj, da se ima reselucija ob enem z direktnimi volitvami rešiti.

Iz Vipave. (Izv. dop.) — V naši čitalnici igrala se je 6. januarja izvirna vesela igra: „V Ljubljano jo dajmo.“ Naloge so bile v dobrih tokah, ker sicer bi se ne bili diletantje v tako kratkem času naučili in tako dobro izpeljali igre, ki je jako

Poljakom pa ne diše direktne volitve in ravno zaradi tega se je nadjati, da tudi letes popusté drž. zbor. „Gazeta narodowa“ organ Groholskega, svetuje Poljakom, naj gredó domu, da bo enkrat konec zavlačevanju porazuma med narodi. Kakor smo uže omenili, so centralistični listi zdaj strašno napihnjeni in šale delajo iz federalistov na Dunaj prišlih; a ravno napuh zna federalistične nodosledneže zopet spoditi in jih ozdraviti za zmerom stare manije.

Ustavoverci pa nijnajo uzroka se toliko veseliti začasne in navidezne zmage, kajti odvisni so vendar od državnopravne opozicije in vsi njih nakani bodo spodleteli nad stanovitnostjo českih voditeljev, katere bodo morali prej ali pozneje posnemati vsi drugi federalisti, ki se zdaj še puste rabiti za ustavoverno stafažo.

Uže je Poljak Czerkowsky v imenu Poljakov pri adresni debati žugal, da Poljaki ne bodo nikdar privolili, da se vpeljejo neposredne volitve v državni zbor. Če bodo tedaj ustavoverci ostali pri tirjatvi direktnih volitev, se jim bode skoro gotovo „Reichsrat“ podrl, kakor smo uže gore omenili. „Neue freie Presse“ se tega jako boji in se grozi čez Herbst, ker je napravil tako adresu, ki se ne vjema popolnoma s programom ministerstva, kar je tudi minister Auersperg sam v adresni debati grajal. Ustavoverci se zdaj še edino na poslance iz južnih dežel (Dalmatince, Tržačane, Istrijane in Goričane) zanašajo in jih love z raznimi obljubami, posebno pa se železnicami. Žalostno je, da se ti zadnji v resnici zanašajo na one obljube in da so menda tudi Kranjce onaki nagabi v lesenjačo pripeljali. Iz tega se vidi, da naši drž. poslanci radi žrtujejo čast naroda in politično edinost revnim obljubam in da je kranjski Slovenec zoper goriškega samo zato, ker bi prvi rad imel železnico čez Loko v Trst, drugi pa čez Predil. Žalostne, pač žalostne so take politične razmere; in narod, kaj se bo učil od tacih voditeljev?

Vsacega narodnjaka mora srce boleti, če pomisli, dako piškavo je vse po Sloveniji.

In tisti list, ki je glavni pokrovitelj tako politike druge slovenske liste pita z lažnjivci, ravno tisti list sprejme, to je dokazano, vsako laž v svoja predala, da le neslogo širi. Gospodje prvaki, vi hočete, da bi vsi tako plesali, kakor vi godete; kdor tega ne stori, je nesramnež, lažnjivec, z eno besedo pahnete ga iz prvaških nebes. Prav tako; a vi imate veliko na vesti; trma ne velja v narodni politiki. Upljivni možje bi morali posredovati, a ne dražiti in tlačiti in mrziti vse, kar ne kleči v prahu pred njimi.

Konečno za denes v kratkem omenimo, da je bila v drž. zboru sprejeta adresa, kakor jo je bil Herbst skoval, z 90 proti 50 glasovi in da so za addresso glasovali tudi istrski, tržaški in goriški Italijani (Coronini).

Zadeli smo jo tedaj, ko smo v enem poprejšnjih listov izrekli, da pojdejo letos Italijani z ustavoverci.

RAZNE VESTI.

(**Konfiskovana 1. št. „Soče“**) je obsegala sledeče stvari: Našim čitateljem; uvodni članek: Slovincem na Goriškem. II; listek: Iz državnega zbora; dalje dva dopisa iz Gorice, enega iz goriške okolice, iz gorenjih Tribuš, Sežane, Vipave, sé spodnje Koroške, iz Prage in Monakovega; politični pregled; razne vesti in še nekaj druge drobnjave. Od tiskanih 750 istisov je blizo polovica zapala policijskim rokam, druge, zlasti po Gorici, smo srečno oddali, kajti konfiskacija se je vršila stoprv v nedeljo opoldne, dasi je list uže v saboto popoldne prišel na svitlo.

(**Konfiskacija**) Tudi 2. št. naše „Soče“ je c. k. drž. pravdnistvo konfiskovalo, in sicer še v tiskarnici predno je bila vsa dotiskana. — Sodnijska obravnava zoper urednika bode 29. januarja.

(**Gospod Ignacij Mali**) zdaj komisar pri tukajšnjem glavarstvu in poprej predstojnik v Kanalu, je postal okrajni glavar 2. razreda.

Sliši se, da pride v Tolmin, ali pa Sežano, ker pride gosp. Winkler najbrže v Trst k namestništvu. Gospod Mali je ud č talnice in celo Sočan, če se ne varimo, dober narodnjak.

(**Tržaški namestnik**), g. baron Pretis, je postal, finančni minister za Cislajtanijo. Predilska železnica bode imela v njem dobrega zagovornika, a slovenski narod protivnika. Namesto njega pride baje v Trst g. baron Ceschi, zdaj namestnik na Koroškem.

(**Predilska železnica**) ima mogočne zagovornike; ministerstvo, v katerem sedi zdaj tudi gosp. Pretis, gorak predilist, uže izdeluje dotično postavo in pride ta črta morda uže v kratkem pred drž. zbor, kjer bo skoro gotovo potrjena, ker so se goriški, tržaški in istrski poslanci z ustavoverno večino osko zvezali; vsi ti poslanci pa so vneti za Predil. — Dokaz, da se resno misli na predilsko železnico je tudi to, da zdaj uže z nova inženirji merijo med Trstom in Gorico.

(**Hrvatski deželni zbor**) se je sešel 15. t. m. Debate bodo jako zanimive in za Hrvatsko odpočilne važnosti, prihodnjič več o tem.

(**V Solkanu**) so napravili 6. januarja zvečer vrli solkanski fantje besedo, ktera je imela to posebnost da nij nastopila v njej nobena gospodična, kar nij bilo vsakemu po godu, dasi so se vse točke prav dobro vršile. 6 ali 8 oseb je predstavljalo vse točke. Eden je bil doklamator, drugi je predoval šaljivi govor, pet jih je pevalo in v vsi skoro isti so predstavljali šaloigro: Oproščeni jetnik. Kaj hočete več! Truda je bilo dovolj za vse, pa tudi pohvale. Veselimo se tega napredka toliko več, ker je Solkan blizo Gorice.

Le tako naprej fantje, prizadevajte si pa, da se Vam drugikrat pridružijo tudi gospodične, saj imate čvrste Slovenke, ktere slujejo kot dobre deklamovalke in igralko. Da se kinalu zopet vidimo!

(**G. M. Rajeviski**), protopop pri carskem ruskem poslanstvu na Dunaji je na priporočilo ruskega admirala g. Freiganga poslal te dni goriški čitalnici nekaj ruskih knjig i časopisov. Mi se obema gospodoma za ta lepi, blagodušni dar srčno zahvalujemo, želeči, da bi bog g. Rajeviskega še mnogo let na Dunaji ohranil avstrijskemu slovanstvu!

(**Srčeni**) se imenuje nov, izvrsten satirično-humorističen časopis, kterege izlaja znani slovenski žurnalist Ivan Železnikar v Ljubljani. List izhaja dvakrat na mesec in velja za četr let samo 80 kebrov. Priporočamo ga vsem našim čitateljem.

(**Prstenjakova Zora**), o kateri obširno govori naš listek velja vse leto 4 gl., pol leta 2 gl. — Ljudski učitelji in dijaci jo mogo dobiti za 2,50 za vse leto. — Primorci, sezite po njej! — Naj pri tej priložnosti omenimo, da se v narodni tiskarnici v Mariboru uže sedaj tiska pet slovenskih časopisov: „Slov. Narod“, „Zora“, „Slov. gospodar“, „Sršeni“ in „Brenclj.“

Listnica uredništva.

G. M. v Vipavi. Če se hočete naučiti, kako se mora postopati taktno in dostojno v društvu, berite dopis iz Vipave v predzadnjih Novicah.

G. g. dopisniku i g. Černy-mu v Ljubljani: Prihodnjič.

G. g. uredniku in sodelalcem Primorca in g. Mohorčič-u.

Ne bi Vam odgovarjali; a ker spodtkate našemu listu krivico in odvisnost, smo prisiljeni pojasniti resnico in zavrniti vaše neresnične in strastne napade. — Vi g. Raič, urednik „Primorca“ ste ud političnega društva „Soče“ in sicer ste postali ud za časa, ko so uže bili odborniki društva Klavžar, Dolenc in tutti quanti. — Odbor društva „Soče“ si je svest svoje naloge in vživa zaupanje društva, katero je na Goriškem uže nekaj koristilo narodni reči. — To bi morali posebno društveniki vodeti in priznavati, če so možje če se ne kujajo kakor razbrzdani otročički pravijo: „ata je bak, ker me je kregal“ — Dolenc in Klavžar sta tajnika društva in kot taka morata izvrševati sklepe društva in odbora; v odboru so pa tudi taki gospodje, katerim ne more nihče odrekati zmožnosti, zrelosti in samostalnosti, ker so to dejansko in ne s kvantami dokazali. — Gospod Raič sam je to pred nekterimi meseci črno na belem pripoznal. — Če danes drugače piše, je menda kriva strast in jeza, katera človeka pripelje do nedoslednosti. — Gospod Raič je zastopnik „Viktarije“ in če v svojem listu obrekuje „Slavijo“, je to na vsak način nedelikatno in zrači namen, slovensko društvo podkopavati na korist družih zavazovalnih društev. — To je logika, katero je težko ovreči sè zofizmi. — Svet ne pozna in nijma poznati družih, nego samo odgovornega urednika in vsak pravi urednik se blamuje, če se na druge zgovarja. — Mi ne verjamemo, da je „Slavija“ „zavod narodnih judov“, kar si mi in drugi tako tolmačimo. kakor da bi „Slavija“ slovensko ljudstvo slepila. — Dosti goriških Slovinccev je zavarovanih pri „Slaviji“; ker pa je naša dolž-

nost, da branimo tudi materijalne interese našega ljudstva, smo od „Slavije“ zahtevali, da se do čistega opraviči in sicer ne samo z dopisi, ampak pred sodnijo. — G. Mohorčič se v svojem poslanem v zadnjem „Primorca“ sklicuje na našo listnico v 16. št. — Ravno ta listnica nas opravičuje. — Mi smo takrat Slaviji pisali: „Vse poslani in Mohorčičev izvrsten preklic bomo v prih. štev. priobčili. — Smo prepričani, da nij dostojno tožiti se z neznačajneži; pa ko bi vsi tako rekli, potem bi imeli taki ljudje pristo roko in gorje potem človeškemu društvu.“ — S tem je menda jasno dokazano, da nijsmo odstopili od svoje tirjatve. — Ker nam je pa „Slavija“ obljubila da bode postopala, po našem zahtevanju, kar smo v listnici 16. štev. omenili, smo prepričani, da je vsa reč že davno v rokéh kacega odvetnika.

Če se bo skazalo, da jima g. M. prav, potem bomo imeli pravico proti „Slaviji“ postopati in tirjati, da nas zbrise in nam povrne, kar smo plačali. — Nij res, da nijsmo priobčili praklica Mohorčičevega; vsak ga je lahko čital v 16. št. „Soče“; nij res, da nam je poslal g. M. drugo pismo, v katerem opravičuje svoje ravnanje in tudi nij res, da smo Vas imenovali sleparje po g. dr. Lavriču. — Vi s to neresnico na vsak način žalite najčistejšega rodoljuba, kateremu še naši sovražniki najlepšega značaja ne odrekajo. — Tudi je g. doktor toliko samostalen, da mu nij treba govoriti tega, kar mu drugi narekavajo. — Vse to vam lahko dokazem s pismi in spričami.

Kar se tiče naše korespondence s Slavijo, Vas zagotvjlamo, da nij v njej nič tacega, kar bi nas utegnilo kompromitovati. — Mi želimo, da jo „Slavija“ priobči; pa sa jo bo morala priobčiti, če ne prej, pred sodnijo. — Mi ne sledimo nizkim interesom; ampak kjer vidimo, da so narodne koristi v nevarnosti, tam postopamo brezobzirno, to vi dobro veste in tudi „Slavija“.

Kar smo rekli gledé g. Martelanc-a, nijsmo trdili, da je resnica; mi smo samo rekli, da je g. Mohorčič tako pred pričami govoril, in ker g. Moh. „bolj resnice ljubi, kakor mi vsi“, tedaj se ne smejo gospodje od Primorca jeziti, če smo jim očitali, kar nam je tisti pred pričami povedal, o čigar resnicoljubju oni ne dvomijo. — O politiki, kakoršno vi razkladate, smo uže izrekli svoje mnenje: facta loquuntur! Sicer pa jenja politika, kjer se začne strast. —

To je v kratkem naš odgovor na vaše natolcevanje; če pa imate kaj proti temu, ponudimo vam tudi predale svojega lista; vsako pametno opravičenje in če je tudi proti nam še tako ostro, bomo radi sprejeli, da ne boste rekli, da se vas bojimo in da smo nepravilni.

Tržne cene 19. januarja 1873.

Pšenica	polonik	f. 3.45
Tursica	„	2.60
Rež	„	2.30
Oves	„	1.50
Ječmen	„	3.60
Seno	cent	2.00
Skupa	„	1.40
Slama	„	1.14

Dunajska borza.

	18. jan.	19. jan.
Zlato	115.75	115.20
Srebro	114	113.75
Cekini	5.48	5.47
Napoleoni	9.15	9.14

Lekarnica Pontoni-eva pri Zamorcih v Raštelu v Gorici.

Glavna zaloga vsakoršnih zunanjih zdravil, zdravniških orodij iz gutta perche, kilnih prevez. Edina zaloga pravega „Paglianovega Sirupa“ iz Florence, Mollove Sedlicke stupe; melisevca iz Benedek i. t. d.

Restitutionsfluid (lek) za konje proti vsakterim izvinjenju in izpahnenju, lek, da se konji zdravi in srčni ohranijo do visoke starosti, živinska zdravilna štupa za konje, vole, in ovce.

Oznaniilo

Podpisano ravnateljstvo družbe za izdelovanje cerkvenih oblačil

in družih za službo božjo potrebnih priprav se lepo priporoča o priložnosti letne spremembe prijazni blagovoljnosti v. č. duhovstva goriške nadškofije ter ponuja svojo postrežbo vsem dekauom, župnikom in drugim neodvisnim duhovnim pastirjem nadjaje se njihovim željam vedno boljje ustrezati.

Omenjeno cerkvene oprave izdelujejo uboge, silno potrebne deklice; tedaj vsaki, ki k temu kaj pripomore, stori delo usmiljenja, za ktero plačila v svojem časa gotovo ne zgubi.

Družba napravlja nove obleke, popravlja in predeluje stare ter sprejema vezenja vsake baže.

Poslednjič naznanja, da ima naprodaj v ulicah za mesnicami h. št. 83. precejšno zalogo mašnih plaščev, stol, pluvijalov, dalmatik i. t. d., koje bi rado prav po ceni oddalo.

Ravnateljstvo družbe za izdelovanje cerkvenih oblačil